

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.5.20.
COM(2020) 538 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE

Franciaország

**Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 126. cikkének (3) bekezdése szerinti
jelentés**

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE

Franciaország

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 126. cikkének (3) bekezdése szerinti jelentés

1. BEVEZETÉS

2020. március 20-án a Bizottság közleményt fogadott el a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezésének aktiválásáról. Az 1466/97/EK rendelet 5. cikkének (1) bekezdésében, 6. cikkének (3) bekezdésében, 9. cikkének (1) bekezdésében és 10. cikkének (3) bekezdésében, valamint az 1467/97/EK rendelet 3. cikkének (5) bekezdésében és 5. cikkének (2) bekezdésében meghatározottak szerinti rendelkezés elősegíti a költségvetési politikák összehangolását súlyos gazdasági visszaesés idején. Közleményében a Bizottság megosztotta a Tanáccsal azt a véleményét, miszerint a Covid19-járvány következtében várható súlyos gazdasági visszaesés miatt a jelenlegi feltételek lehetővé teszik a rendelkezés alkalmazását. A tagállamok pénzügyminiszterei 2020. március 23-án egyetértettek a Bizottság értékelésével. Az általános mentesítési rendelkezés aktiválása lehetővé teszi a középtávú költségvetési célhoz vezető kiigazítási pályától való átmeneti eltérést, ha ez középtávon nem veszélyezteti a költségvetés fenntarthatóságát. A korrekciós ág tekintetében a Tanács a Bizottság ajánlására úgy is határozhat, hogy módosított költségvetési pályát fogad el. Az általános mentesítési rendelkezés nem függeszti fel a Stabilitási és Növekedési Paktum eljárásait. Lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy eltérjenek az általában alkalmazandó költségvetési követelményektől, a Bizottság és a Tanács számára pedig biztosítja annak lehetőségét, hogy a Paktum keretében meghozzák a szükséges szakpolitikai koordinációs intézkedéseket.

A francia hatóságok által 2020. március 31-én bejelentett és azt követően az Eurostat által megerősített adatok¹ azt mutatják, hogy a francia költségvetési hiány 2019-ben elérte a GDP 3,0 %-át, miközben a bruttó államadósság a GDP 98,1 %-át tette ki, ami megegyezik a 2018. évi szinttel. A 2020. évi stabilitási program szerint Franciaország 2020-ra a GDP 9,0 %-ának megfelelő hiányt tervez, míg az adósság a tervek szerint a GDP 115,2 %-a lesz.

A 2020-ra tervezett hiány *prima facie* azt bizonyítja, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében túlzott hiány áll fenn.

A 2018-ra és 2019-re vonatkozó adatok arra utalnak továbbá, hogy nem megfelelő az előrelépés az adósságcsökkentési referenciaértéknek való megfelelés felé, ami szintén annak a *prima facie* bizonyítéka, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum szerinti meghatározás értelmében túlzott hiány áll fenn.

Mindezek alapján a Bizottság ezért elkészítette ezt a jelentést, amely elemzi Franciaország Szerződésben foglalt hiány- és adósságkritériumoknak való megfelelését. Megvizsgálja az

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

érdelemleges tényezőket és megfelelően figyelembe veszi a Covid19-világjárványhoz kapcsolódó számottevő gazdasági sokkhatást.

2. HIÁNYKRITÉRIUM

A 2020. évi stabilitási program alapján Franciaország államháztartási hiánya 2020-ban várhatóan eléri a GDP 9,0 %-át, azaz meghaladja a Szerződésben szereplő, a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket, és ahhoz nem marad közel.

A Szerződésben meghatározott referenciaérték 2020-ra tervezett túllépése kivételes, mivel súlyos gazdasági visszaesés eredménye. Konkrétan, míg a Covid19-világjárvány elleni küzdelem céljából elfogadott intézkedések a GDP 1,9 %-át teszik ki, a makrogazdasági helyzet romlása várhatóan a GDP 5,3 százalékpontjával járul hozzá a tervezett hiányhoz. A Covid19-világjárvány hatását figyelembe véve a Bizottság 2020. tavaszi előrejelzése a 2020. évi reál-GDP 8,2 %-os csökkenését vetíti előre, ami a GDP 9,9 %-ának megfelelő költségvetési hiányt eredményez. A világjárvány hatásainak enyhítésére elfogadott intézkedések hiánynövelő hatása megegyezik a kormány terveiben szereplővel.

A Bizottság 2020. tavaszi előrejelzése alapján a hiány 2021-ben a GDP 3 %-a felett marad, így a Szerződésben meghatározott referenciaérték tervezett túllépése nem átmeneti.

Összegezve, a 2020-ra tervezett hiány meghaladja a Szerződésben szereplő, a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket, és ahhoz nem marad közel. A referenciaérték tervezett túllépése a Szerződés és a Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében véve kivételesnek minősül, de nem átmeneti. Így az elemzés arra enged következtetni, hogy a Szerződés és az 1467/97/EK rendelet értelmében a hiánykritérium *prima facie* nem teljesül.

1. táblázat Költségvetési hiány és államadósság (a GDP %-ában)

		2016	2017	2018	2019	2020 BIZ	2021 BIZ
Hiány- kritérium	Államháztartási egyenleg	-3,6	-2,9	-2,3	-3	-9,9	-4
Adósság- kritérium	Bruttó államadósság	98,0	98,3	98,1	98,1	116,5	111,9
	Eltérés az adósságcsökkentési referenciaértéktől	EDP	EDP	n.a.	n.a.	n.a.	2,8
	A strukturális egyenleg változása	n.a.	n.a.	0,1	0	-1,9	n.a.
	Szükséges MLSA	EDP	EDP	1,3	1,9	3,9	n.a.

Megjegyzés: az MLSA a minimális lineáris strukturális kiigazítás, forrás: Eurostat, a Bizottság 2020. tavaszi előrejelzése.

3. ADÓSSÁGKRITÉRIUM

A GDP-arányos államadósság 2018-ban és 2019-ben 98,1 %-os szinten stabilizálódott. Az elsődleges államháztartási hiányból és a kamatkiadásokból eredő adósságnövelő hatást főként a reál-GDP növekedése és a GDP-deflátor emelkedése ellensúlyozta, mindkettő a nevezőhatás révén, továbbá az SFA-tételek kismértékű adósságcsökkentő hatása.

A túlzotthiány-eljárás 2018. júniusi megszüntetését követően Franciaország egy hároméves átmeneti időszakban van, mely során megfelelő előrelépést kell tennie az adósságcsökkentési referenciaérték elérése felé. Az átmeneti időszak 2018-ban kezdődött és 2020-ban ér véget. Az átmeneti időszak során a megfelelés felé való folyamatos és eredményes előrelépés biztosítása érdekében Franciaországnak egyszerre kell betartania a következő két feltételt a strukturális egyenleg kiigazítását illetően:

- a) elsőként, az éves strukturális kiigazítás nem térhet el a GDP 0,25 %-át meghaladó mértékben a minimális lineáris strukturális kiigazítástól, amely biztosítja, hogy az átmeneti időszak végére elérjék az adósságcsökkentési referenciaértéket;
- b) másodikként, az átmeneti időszak során a fennmaradó éves strukturális kiigazítás semmikor sem haladhatja meg a GDP 0,75 %-át (kivéve, ha az első feltétel alapján a GDP 0,75 %-át meghaladó éves kiigazításra van szükség).

A bejelentett adatok szerint Franciaország nem tett megfelelő előrelépést az adósságcsökkentési referenciaérték elérése felé 2019-ben (lásd az 1. táblázatot), mivel a minimális lineáris strukturális kiigazítástól való eltérés a GDP 2,0 %-át tette ki.

Az elemzés ezért arra enged következtetni, hogy a 2019. évi eredményadatok alapján *prima facie* az adósságkritérium nem teljesül.

4. ÉRDEMLEGES TÉNYEZŐK

A Szerződés 126. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha egy tagállam nem felel meg az egyik vagy mindkét említett kritériummal kapcsolatos követelményeknek, a Bizottság erről jelentést készít. A Bizottság jelentése „figyelembe veszi, hogy a költségvetési hiány meghaladja-e az állami beruházások kiadásait, valamint minden egyéb érdemleges tényezőt, beleértve a tagállam középtávú gazdasági és költségvetési helyzetét”.

Ezeket a tényezőket tovább pontosítja az 1467/97/EK rendelet 2. cikkének (3) bekezdése, amely arról is rendelkezik, hogy kellő figyelmet kell fordítani „minden olyan egyéb tényezőre, amely az érintett tagállam véleménye szerint érdemleges a hiány- és adósságkritériumoknak való megfelelés átfogó értékelése szempontjából, és amelyet az adott tagállam a Tanács és a Bizottság elé terjesztett”.

Az adósságkritérium nyilvánvaló megsértése miatt az érdemleges tényezők elemzése különösen indokolt, mivel az adósság dinamikáját nagyobb mértékben befolyásolják a kormány ellenőrzésén kívül eső tényezők, mint a hiány esetében. Ezt az 1467/97/EK rendelet 2. cikkének (4) bekezdése is elismeri, amely előírja, hogy az adósságkritériumnak való megfelelés értékelésekor az érdemleges tényezőket a kritérium megsértésének mértékétől függetlenül figyelembe kell venni. E tekintetben az adósságkritériumnak való megfelelés értékelése során legalább a következő három fő szempontot kell figyelembe venni, tekintettel ezeknek az adósságdinamikára és a fenntarthatóságra gyakorolt hatására: i. a középtávú költségvetési cél vagy az ahhoz vezető kiigazítási pálya betartása, ii. a strukturális reformok végrehajtása, és iii. a fennálló gazdasági körülmények.

Ami a 2020. évi hiánykritériumot illeti – az 1467/97/EK rendelet 2. cikkének (4) bekezdésében foglaltak szerint –, mivel a GDP-arányos államadósság meghaladja a 60 %-os referenciaértéket és nem teljesül a kettős feltétel – vagyis az, hogy a hiány közel marad a referenciaértékhez és a referenciaérték túllépése átmeneti –, az említett érdemleges tényezők

nem vehetők figyelembe a Franciaországra vonatkozó, túlzott hiány fennállásáról szóló határozathoz vezető lépések során.

A jelenlegi helyzetben a 2020 tekintetében figyelembe veendő további kulcsfontosságú elem a Covid19-világjárvány gazdasági hatása, amely igen jelentős mértékben befolyásolja a költségvetési helyzetet, és rendkívül bizonytalan kilátásokat eredményez. A világjárvány miatt sor kerül az általános mentesítési rendelkezés alkalmazására is.

4.1. A Covid19-világjárvány

A Covid19-világjárvány komoly gazdasági sokkhoz vezetett, amelynek számottevő negatív hatása van az Európai Unió egészében. A GDP-növekedésre jelentett következmények a járvány időtartamától és a nemzeti hatóságok által, valamint európai és világszinten a járvány terjedésének lassítása, a termelőkapacitások védelme és az aggregált kereslet támogatása érdekében hozott intézkedések időtartamától függenek majd. A tagállamok olyan költségvetési intézkedéseket fogadtak el, illetve jelenleg is dolgoznak olyan költségvetési intézkedések elfogadásán, amelyek célja az, hogy növeljék az egészségügyi rendszerek kapacitását, és segítséget nyújtsanak a válság által különösen súlyosan érintett egyéneknek és ágazatoknak. Jelentős likviditástámogatási intézkedések és egyéb garanciák elfogadására is sor került. Részletesebb információk függvényében az illetékes statisztikai hatóságoknak meg kell vizsgálniuk, hogy az említett intézkedések azonnali hatással vannak-e az államháztartási egyenlegre, vagy sem. Az említett intézkedések a gazdasági tevékenység visszaesésével együtt a költségvetési hiány és az államadósság jelentős mértékű megnövekedéséhez vezetnek.

4.2. A középtávú gazdasági helyzet és strukturális reformok

A reál-GDP 2016 óta potenciál felett növekedett Franciaországban, ami a dinamikus beruházásoknak és a nettó exportpozíció javulásának volt betudható, míg a lakossági fogyasztás visszafogott maradt. A nominális GDP-növekedés 2017-ben felgyorsult, 2018-ban és 2019-ben pedig stabil maradt, annak ellenére, hogy a gazdasági tevékenység lelassult, amit magasabb GDP-deflátor kísért. Ezért a makrogazdasági feltételeket nem lehet enyhítő tényezőként figyelembe venni annak magyarázatában, hogy Franciaország miért nem lépett megfelelő mértékben előre 2019-ben az adósságsökkentési referenciaérték teljesítése felé.

A gazdasági tevékenységet várhatóan komolyan érinti a Covid19-világjárvány és a járvány megfékezésére irányuló kapcsolódó intézkedések. A Bizottság 2020. tavaszi előrejelzése szerint 2020-ban a GDP 8,2 %-kal csökken. Ezt a belföldi kereslet növekedéshez való hozzájárulásának 7,4 százalékpontos csökkenése kíséri, ami a lakossági fogyasztás és a befektetések meredek visszaesésének, és a készletek szintén negatív hozzájárulásának tudható be. Másfelől a nettó export növekedéshez való hozzájárulása várhatóan túlnyomórészt semleges lesz. A makrogazdasági kilátásokat azonban a világjárvány időtartamával és gazdasági hatásával kapcsolatos rendkívüli bizonytalanság jellemzi. Ez enyhítő tényező annak értékelése során, hogy Franciaország 2020-ban megfelel-e a hiánykritériumnak.

A Bizottság a 2020. évi országjelentésében megállapította², hogy Franciaország összességében némi haladást ért el a 2019. évi országspecifikus ajánlások végrehajtásában.

² Lásd: Bizottsági szolgálati munkadokumentum, SWD (2020) 509 final, 2020.2.26., 2020. évi országjelentés – Franciaország, amely tartalmazza a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és korrekciójáról szóló részletes vizsgálatot.

Ami a részleteket illeti, Franciaország jelentős haladást ért el a vállalatok növekedésének előmozdítása terén, és némi haladást ért el a szakemberhiány és a strukturális munkaerőhiány kezelése, az adórendszer egyszerűsítése, az energetikai átalakulást biztosító beruházások megvalósítása és a digitális infrastruktúra javítása terén. Korlátozott volt a haladás a munkaerőpiaci integráció előmozdítása és az esélyegyenlőség biztosítása, továbbá a kutatási és innovációs teljesítmény javítása és a bürokrácia csökkentése terén. Végezetül, ami a költségvetési strukturális reformokat illeti, Franciaország korlátozott haladást ért el a nyugdíjrendszer reformja terén, de nem ért el haladást az „Action Publique 2022” program keretében a kiadási felülvizsgálat részletesebb kidolgozása és végrehajtása terén.

4.3. A középtávú költségvetési helyzet és az állami beruházások

Az államháztartási hiány a 2018. évi GDP-arányos 2,3 %-ról 2019-ben 3,0 %-ra növekedett, ami elsősorban a foglalkoztatási és versenyképességi adójóváírásnak (CICE) a munkáltatói társadalombiztosítási járulékok tartós csökkentésévé való átalakításából eredő statisztikai hatással magyarázható, amely a GDP mintegy 0,9 %-át teszi ki. Az állami beruházások a becslések szerint a 2018. évi GDP-arányos 3,4 %-ról 2019-ben 3,6 %-ra nőttek, ami meghaladja a 2019-es államháztartási hiányt.

A 2018. július 13-i ajánlás szerint Franciaországnak biztosítania kellett, hogy a diszkrecionális bevételi intézkedések és az egyszeri intézkedések hatásától megtisztított nettó elsődleges államháztartási kiadások nominális növekedési rátája 2019-ben ne haladja meg az 1,4 %-ot (a kiadási referenciaértéket), ami a GDP 0,6 %-át kitevő éves strukturális kiigazításnak felelt meg³. Az eredményadatok és a bizottsági előrejelzés alapján a kiadások növekedése meghaladta a referenciaértéket, és 2019-ben a GDP 1,0 %-át kitevő mértékben eltért a középtávú költségvetési célhoz vezető ajánlott korrekciós pályától, ami jelentős eltérésnek minősül. A strukturális egyenlegben nem regisztráltak javulást 2019-ben⁴, ami szintén jelentős, a GDP 0,6 %-át kitevő eltérésre utal. Hasonló eredményt ad a 2018. és a 2019. év együttes értékelése. A prevenció ág követelményeinek való nem megfelelés súlyosbító tényezőt jelent annak értékelésében, hogy Franciaország 2019-ben *prima facie* nem felelt meg az adósságkritériumnak.

A stabilitási program tájékoztatást nyújt a világjárvány megfékezésére és a gazdaság támogatására irányuló új intézkedésekről. A program becslése szerint e támogatási intézkedések hiánynövelő hatása 2020-ban a GDP 1,9 %-a lesz. Idetartoznak 8 milliárd EUR összegű további egészségügyi kiadások, 24 milliárd EUR összegű átutalások a részleges munkanélküliségi programok fedezésére, 7 milliárd EUR összegű támogatások a kkv-k számára az ágazati kompenzációs alapból és egy 2,5 milliárd EUR összegű szükséghelyzeti alap létrehozása. A vállalkozások támogatását célzó likviditási intézkedések és állami garanciák továbbá összesen közel 385 milliárd EUR-t tesznek ki (a GDP 17,1 %-a).

³ A Tanács ajánlása (2018. július 13.) Franciaország 2018. évi nemzeti reformprogramjáról, amelyben véleményezi Franciaország 2018. évi stabilitási programját (HL C 320., 2018.9.10., 39. o.).

⁴ A 2019. évi államháztartási hiányra vonatkozó tényleges adatok a GDP 0,1 %-ával voltak alacsonyabbak a Bizottság 2019. őszi előrejelzésénél, amely 0,0 %-os strukturális kiigazítással számolt. A 2019. évi hiányra vonatkozó alacsonyabb tényadatok ellenére a strukturális kiigazítás továbbra is a GDP 0,0 %-a, ami együttesen tudható be a potenciális növekedés lefelé módosításának, amit a Covid19-járvány okozta súlyos gazdasági visszaesés tett szükségessé, valamint a 2017. és 2018. évi egyszeri intézkedések felülvizsgálatának.

Részletesebb információk függvényében az illetékes statisztikai hatóságoknak meg kell vizsgálniuk, hogy az utóbbiaknak azonnali hatása van-e az államháztartási egyenlegre, vagy sem. Ettől függetlenül a középtávú költségvetési kilátásokat továbbra is nagy fokú bizonytalanság övezi.

4.4. Az államadósság középtávú alakulása

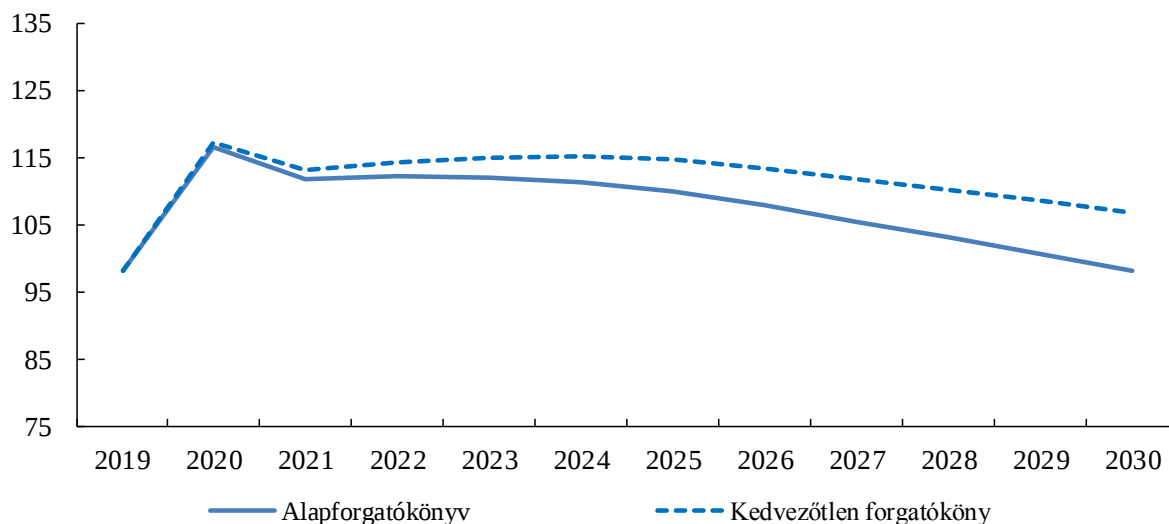
Az államadósság 2013 óta folyamatosan nőtt, majd 2016–2018 között nagyjából stabil maradt a GDP 98 %-a körül, ami az említett időszakban mért folyamatosan magas államháztartási hiánynak és az időszak nagy részében mért viszonylag alacsony nominális GDP-növekedésnek tudható be. 2019-ben az adósságráta 98,1 %-os szinten stabilizálódott, ami az elsődleges hiány és a – jóllehet csökkenő – kamatkidadások adósságnövelő hatását tükrözi. Ezt ellensúlyozta a reál-GDP növekedés és az áremelkedés (inflációs hatás), valamint az SFA-tételek enyhe adósságcsökkentő hatása.

A Bizottság 2020. tavaszi előrejelzése szerint a GDP-arányos államadósság a 2019. évi 98,1 %-ról 2020-ban várhatóan 116,5 %-ra emelkedik.

A Bizottság 2020. tavaszi előrejelzésével aktualizált adósságfenntarthatósági elemzés szerint a kockázatok ellenére Franciaországban középtávon fenntartható marad az adósság, figyelembe véve jelentős enyhítő tényezőket is (többek között az adósságprofilt). Mindenekelőtt, noha a Covid19-válság következtében romlott az államadósság, az alapforgatókönyv szerinti GDP-arányos államadósság középtávon várhatóan fenntartható (csökkenő) pályán lesz⁵ (1. ábra).

1. ábra: GDP-arányos államadósság, Franciaország, a GDP %-ában

⁵ Az alapforgatókönyv a Bizottság 2020. tavaszi előrejelzésén alapul. 2021 után feltételezhető a költségvetési politika fokozatos kiigazítása az uniós gazdasági és költségvetési koordináció és felügyelet keretrendszerével összhangban. A reál-GDP növekedésének előrejelzése az úgynevezett EPC/OGWG T+10 módszer szerint történik. Ebben a keretben a (reál) tényleges GDP-növekedést a potenciális GDP-növekedés határozza meg, és minden további (a költségvetési multiplikátoron keresztül) figyelembe vett költségvetési kiigazítás befolyásolja. Az infláció a feltételezések szerint fokozatosan 2 %-hoz közeledik. A kamatlábakra vonatkozó feltételezéseket a Bizottság szolgálatai a pénzügyi piaci várakozásokkal összhangban határozzák meg. A kedvezőtlen forgatókönyv az alapforgatókönyvhöz képest magasabb kamatlábakat (500 bázisponttal) és alacsonyabb GDP-növekedést (–0,5 százalékponttal) feltételez (az előrejelzés teljes időhorizontján).

Forrás: a Bizottság szolgálatai.

4.5. A tagállam által előterjesztett egyéb tényezők

A francia hatóságok 2020. május 14-én az 1467/97/EK rendelet 2. cikkének (3) bekezdésével összhangban az érdemleges tényezőket ismertető levelet továbbítottak. Az előző szakaszokban bemutatott elemzés már lényegében tartalmazza a hatóságok által előterjesztett kulcsfontosságú tényezőket. A fent még nem említett további tényezők a következők: az akkumulált strukturális kiigazítás, ami a hatóságok számítása szerint 2018-ban és 2019-ben a GDP mintegy 0,4 %-a; a közkiadások növekedésének visszafogása – az adójóváírások és a „France Compétences” program létrehozásának figyelembe vétele nélkül –, amelynek eredményeként 2018-ban és 2019-ben reálértéken átlagosan évi 0,25 százalékponttal nőttek a közkiadások, GDP-hez viszonyított arányuk pedig 1,3 százalékponttal csökkent 2017 és 2019 között.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A stabilitási program alapján Franciaország államháztartási hiánya 2020-ban a tervek szerint a GDP 9,0 %-ára nő, így meghaladja a Szerződésben szereplő, a GDP 3 %-ában meghatározott referenciaértéket, és ahhoz nem marad közel. A referenciaérték tervezett túllépése kivételesnek minősül, de nem átmeneti.

A bruttó államadósság 2019 végén a GDP 98,1 %-át tette ki, ami a Szerződés által a GDP 60 %-ában megállapított referenciaérték felett van. Franciaország nem tett megfelelő előrelépést az adósságcsökkentési referenciaérték elérése felé 2019-ben.

A Szerződéssel és a Stabilitási és Növekedési Paktummal összhangban ez a jelentés az érdemleges tényezőket is megvizsgálta.

Ami a hiánykritériumnak való 2020. évi megfelelést illeti – az 1467/97/EK rendelet 2. cikkének (4) bekezdésében foglaltak szerint –, mivel a GDP-arányos államadósság meghaladja a 60 %-os referenciaértéket és nem teljesül a kettős feltétel – vagyis az, hogy a hiány közel marad a referenciaértékhez és a referenciaérték túllépése átmeneti –, az

érdemleges tényezők nem vehetők figyelembe a Franciaországra vonatkozó, túlzott hiány fennállásáról szóló határozathoz vezető lépések során.

Az adósságkritériumnak való 2019. évi megfelelés tekintetében az érdemleges tényezők – nevezetesen i. a megfigyelt makrogazdasági feltételek; ii. a növekedést ösztönző strukturális reformok végrehajtása terén az elmúlt években tett némi haladás, és iii. a középtávú költségvetési célhoz vezető ajánlott kiigazítási pályától való jelentős eltérés – arra engednek következtetni, hogy a Szerződésben és az 1467/1997/EK rendeletben meghatározott adósságkritérium nem teljesül.

Az elemzés arra utal, hogy a Szerződésben és az 1467/97/EK rendeletben meghatározott hiány- és adósságkritérium nem teljesül.